

ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА
ІМЕНІ М. С. ГРУШЕВСЬКОГО НАН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА
НАЦІОНАЛЬНА СПІЛКА КРАСЗНАВЦІВ УКРАЇНИ

СІВЕРЯНСЬКИЙ ЛІТОПИС

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

2021 № 6 (162)

Головний редактор
С. М. Шуміло

Шеф-редактор
С. О. Павленко

**Заступники
головного редактора**
В. О. Дятлов,
О. Б. Коваленко

**Відповідальний
секретар**
В. В. Шуміло

**Випускові
редактори**
К. Г. Борисенко,
С. А. Токарев, Е. Л. Міден,
В. О. Чистяков

Редакційна рада

І. М. Аліференко, Г. В. Боряк, О. Я. Гаранін, І. Б. Гирич, С. Л. Лаєвський,
Ю. А. Мицик, О. П. Моця, Г. В. Папакін, Н. Б. Реброва, О. П. Реєнт Т. Розен,
О. Г. Самойленко, В. А. Смолій, Ю. О. Соболю,
О. С. Шеремет, С. В. Шумило

Редакційна колегія

А. М. Боровик, С. Ф. Веремєєв, О. М. Веремейчик, Г. В. Вертієнко, О. І. Галенко,
В. О. Дятлов, Я. В. Капранов, О. Б. Коваленко, І. В. Кондратьєв, Т. П. Льоннгрєн,
С. М. Ляшко, О. О. Маврін, Р. В. Маньковська, Є. Остапчук, А. М. Острянюк,
В. М. Пекарчук, С. М. Плохий, В. М. Половець, О. А. Пригарін, О. Я. Рахно, Г. Хаусман,
В. Г. Ченцова, О. С. Черненко, Д. Чишмеджиєв, Н. В. Шліхта, К. М. Ячменіхін

З 02.07.2020 р. журнал включено до **категорії Б**
Переліку наукових фахових видань України,
публікації яких зараховуються до результатів дисертаційних робіт
зі спеціальностей **032 “Історія та археологія”** і **035 “Філологія”**

Статті журналу індексуються в **Google Scholar** та **OpenAIRE**

Журнал видається за фінансової підтримки з обласного бюджету Чернігівської області
в рамках обласної Програми підтримки розвитку інформаційної
та видавничої сфер Чернігівщини на 2021–2022 роки

Міністерство юстиції України. Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації Серія КВ № 23837–13677Р від 03.04.2019
ISSN-print: 2518-7422
ISSN-online: 2518-7430

Адреса редакції: вул. Гетьмана Полуботка, 53, м. Чернігів, 14013, Україна
телефон для довідок: +38-(046)-295-7418
E-mail: pavlenkoso1955@gmail.com
Старий сайт журналу: siver-litopis.cn.ua
Новий сайт журналу: journals.urau.ua/index.php/2518-7422

© Редакція «Сіверянського літопису», 2021

INSTITUTE OF HISTORY OF UKRAINE OF THE NAS OF UKRAINE
M. S. HRUSHEVSKYI INSTITUTE OF UKRAINIAN ARCHEOGRAPHY AND
SOURCE STUDIES OF THE NAS OF UKRAINE
T. H. SHEVCHENKO NATIONAL UNIVERSITY «CHERNIHIV COLEHIUM»
NATIONAL ASSOCIATION OF LOCAL RESEARCHERS OF UKRAINE

SIVERIAN CHRONICLE

SCIENTIFIC JOURNAL

2021 № 6 (162)

Editor-in-Chief
S. Shumilo

Managing Editor
S. Pavlenko

**Deputies
of the Editor-in-Chief**
V. Diatlov,
O. Kovalenko

**Executive
Secretary**
V. Shumilo

**Technical
Editors**
K. Borysenko, S. Tokariev,
E. Miden, V. Chystiakov

Editorial Council

I. Aliferenko, H. Boriak, O. Haranin, I. Hyrych, S. Laievskiy, O. Motsia,
Yu. Mytsyk, H. Papakin, N. Rebrova, O. Reient, T. Rosén, O. Samoilenko, V. Smolii,
Yu. Sobol, O. Sheremet, S. Shumylo,

Editorial Board

A. Borovyk, S. Veremeev, O. Veremeichyk, H. Vertiienko, O. Halenko, V. Diatlov,
Ya. Kapranov, O. Kovalenko, I. Kondratiiev, T. Lönngren, S. Liashko, O. Mavrin,
R. Mankovska, J. Ostapczuk, A. Ostrianko, V. Pekarchuk, S. Plokyh, V. Polovets,
O. Prigarin, O. Rakhno, G. Hausmann, V. Chentsova, O. Chernenko,
D. Cheshmedzhiev, N. Shlikhta, K. Yachmenikhin

Since 02.07.2020 this Journal is included in the **category B**
of the List of scientific professional publications of Ukraine,
whose publications are included in the results of dissertations
in specialties **032 “History and Archaeology”** and **035 “Philology”**

Journal articles are indexed in **Google Scholar** and **OpenAIRE**

The journal is published with the regional budget support of Chernihiv region
within the Program
of information and publishing industry development in Chernihiv region for 2021–2022

Ministry of Justice of Ukraine. Certificate of State Registration of the Print Media
Series KV № 23837–13677R from 03.04.2019
ISSN-print: 2518-7422
ISSN-online: 2518-7430

Address of the Editorship: 53 Hetmana Polubotka Street, Chenihiv, 14013, Ukraine
Phone for reference: +38-(046)-295-7418
E-mail: pavlenkoso1955@gmail.com Old journal site: siver-litopis.cn.ua
New journal site: journals.urau.ua/index.php/2518-7422

© Editorship of the «Siverian chronicle», 2021

ЗМІСТ

У глибокі віки

<i>Кіорсак В.</i> Русь у концепції «імперії» Рагнара Лодброка: скандинавські джерела крізь призму політики пам'яті	4
<i>Віюк-Коялович А.</i> «Коротка оповідь про діяння війська Великого князівства Литовського проти запорозьких козаків у 1648 і 1649 роках». Уривок (переклав з латини <i>Максим Мешковой</i>)	15

Історія міст і сіл

<i>Жам О., Грудевич Т.</i> Сволот у хаті чинбаря Музею народної архітектури та побуту Середньої Наддніпряниці: історичний, мистецтвознавчий, історіографічний огляд	25
---	----

Церковна старовина

<i>Марголіна І.</i> Загадковий святий зі стінопису князівського компартимента Кирилівської церкви в Києві: кривда і правда самої пам'ятки	36
<i>Корнієнко В., Капоріков Д., Шевчук В.</i> Свідчення особливого пошанування фрескового образу Богородиці Оранти у Софії Київській	44
<i>Гаркуша А.</i> «Дарування Мойсею божественного закону» або «Синайське законодавство» у Спасо-Преображенському соборі (XI ст.) м. Чернігова	52

Мовою документів

<i>о. Мицик Ю.</i> Стародубський полковник Тимофій Олексійович	56
Заповіт Филона Раценка (підготував до друку та прокоментував <i>о. Ю. Мицик</i>)	70

Розвідки

<i>Кривошея І.</i> Тестаменти у збірці родинних документів Молявок (Румянцевська ревізія)	74
<i>Немченко О.</i> Діяльність земських установ Чернігівської губернії у сфері забезпечення армії продовольством, фуражем та спорядженням у роки Першої світової війни	81

Літературознавчі студії

<i>Шуміло С.</i> Ідеї ісихазму в літературі пізнього середньовіччя	89
--	----

Дослідницькі нотатки

<i>Пилипенко В.</i> Дозвілля як частина способу життя козацької старшини у першій половині XVIII ст. (на матеріалах щоденника Якова Марковича)	108
<i>Коваленко О., Рахно О.</i> Громадська діяльність О.А. Тищинського (1835–1896)	114
<i>Тарасенко О.</i> Повітові духовні училища Чернігівської єпархії (XIX – початок XX ст.)	123
<i>Коваленко О.</i> Родина Полуботків у науковій спадщині та комеморативних практиках Г.О. Милорадовича	137

Рецензії. Огляди. Анотації

<i>Василенко В.</i> «Небо над Богом»: руські парафії Вінниці у XVIII столітті	144
<i>Павленко С.</i> Літопис Виблів вражає!	151

Наукова хроніка

<i>Шуміло С.</i> Експедиція на Святу Гору Афон: забутими стежками ченців з українських земель XVII–XIX ст.	154
<i>Казіміров Д.</i> У Чернігові відбулися ювілейні «Десяті “Розумовські зустрічі”»	159
Міжнародна конференція «Феномени каяття та спокути в історії та художній літературі»	161

Некрологи

Дослідник історії та археології Чернігово-Сіверщини Андрій Леонідович Казаков	164
Пам'яті Анатолія Івановича Мельника	166

